

Miquel Fargas Raymat.

pel Dr. VICTOR CONILL

Havia passat la mort per casa meua i va abatre el cap, i com que sempre es complau a deixar alguna altra malura, poc després jeia la meua mare, perdent el poc caliu vital que li havia respectat la gelor d'aquella pena tan gran com cristianament suportada. Fins que un jorn, de bon matí, va fer-nos un bes mentre dormíem, i sola, com va poder, en un cotxet de punt, va anar a la Clínica d'en Fargas a jugar-se la vida.

Nosaltres no en vàrem haver esment fins que la vàrem visitar ja fora de perill. Tenia jo set anys i no era el més petit dels quatre, però sé que aquell dia vaig sentir la primera emoció de l'especialitat. En contemplar la figura majestàtica del mestre Fargas vaig albirar, com avui, que cap destí en un home no és comparable al de retornar a la mainada aquell mirar immens que sols té la mare i que gràcies a Déu m'és dat encara contemplar amb tota la seva lluminositat.

D'ençà de llavors el nom de Fargas quedà íntimament vinculat a la meua família.

Mestre Fargas va regentar la càtedra de Ginecologia de la Universitat de Barcelona durant vint-i-tres anys; ningú no ha encarnat aquesta ni cap altra amb més dignitat. Havia començat la Ginecologia en una època en què es rentaven les mans després d'haver operat. Un quadro a l'olí del més alt valor històric, propietat de la família, ens representa D. Miquel, jovenàs, planxat de cabell, elegantíssim d'armilla i pantaló, arremangat, fent una laparotomia, ajudat per en Pancho Fàbregas que llueix una cadena i lleontina provocadors, l'únic i gloriós supervivent de tots ells, l'Estrany, en Dòria, en Torras, tots, senzillament en mànega de camisa i arremangats, però amb una "mise en scène" que podria envejar el mateix Le Bargy. Sempre li vaig conèixer els mateixos ajudants. Va evolucionar; fou el primer valor nacional en el seu ram i traspassà en 1916. Deixà incomptables treballs i una

magnífica obra de text, potser, en la seva època, la més subjectiva i completa; malgrat la indisciplina regnant i l'escassetat de mitjans docents, va deixar una escola i, finalment, va deixar un fill, Miquel Fargas Raymat, síntesi de tots els seus afanys.

Haviem anat al mateix col·legi; jo era dels grans i ell un noi encisador com de romanço, amb els cabells a la romana i una carona de porcellana; poc efussiu i més aviat recollit, encara em sembla veure'l de cap als llibres a la sala d'estudis, no sé si per afició, el que sé és que el seu pare l'havia amenaçat amb fer-lo sabater si de cas no estudiava, i ell, com tots els que vàrem conèixer a D. Miquel, sabia prou que podia esperar més de la seva rectitud, gairebé esquerpa, que de la seva extraordinària bondat i finor de sentiments que administrava molt bé i parcament. Tant és així que un dia que l'ajudàvem el seu fill i jo, com ens reprengué per un petit oblit, jo amb to molt respectuós i afable li faig: "Sempre ens reprèn quan pot i encara és l'hora que no hem sentit de vostè cap lloança pel que fem bé." "Aneu nois — va respondre —, les coses bones no necessiten que ningú els faci l'article; llueixen per si soles."

L'hàbit pot molt en la virtut i Fargas Raymat entrenat de petit en l'estudi i esperonat constantment per un educador excepcional com era el seu pare, segueix els estudis de Facultat i acaba amb un expedient molt poc complicat: "sobresaliente" de totes les assignatures i en la majoria matrícula d'honor. Exit ben personal, en puc donar fe; la major ofensa que es podia fer al meu superior era donar una matrícula d'honor immerescuda al seu fill, perquè l'idolatrava i no volia per ell la mort civil; no volia que els professors l'atuïssin amb l'opi de l'afalac, sinó que li donessin aire vivificant.

Encara seguia els cursos universitaris que es va traçar un pla complet; volia dedicar-se, és lògic, a Ginecologia, però no volia ésser un vulgar ginecòleg. Va comprendre que hi ha matèries que si no s'aprenen de jove no s'aprenen mai més; així l'Anatomia, així la microscòpia i no menys els idiomes. I ho va fer seriosament, fins el punt que en començar la carrera, va exercir per dos anys el càrrec d'alumne intern del departament anatómic; a seguit va entrar al laboratori de la càtedra de Ginecologia fent una important collecció de preparacions histològiques i anatomicopatològiques sota la direcció de gent tan entesa com en Terrades, en Lluís Guílera i l'Ardèvol; i finalment, quan finia els exàmens, se'n anava a l'estranger a cursets de perfeccionament; així va fer, en aquests i altres viatges, digestiu, urologia i cancerologia. No s'hi planyia res i s'aprofitava; factors que no sempre s'associen.

La seva producció científica dóna idea d'aquesta formal preparació i assenyala l'evolució del pensament de Fargas Raymat vers els amples horitzons de la Ginecologia d'avui. Tots els que ens honrem de pertànyer a l'escola Fargas, i per un fet d'inducció, vàrem avançar-nos al concepte fa poc consagrat, feliçment i lacònicament per Seitz en dir que la Ginecologia no ha d'ésser una "Frauenheilkunde", sinó una "Frauenkunde". És tan indiscutiblement objecte i fi de l'especialitat, i ha d'atreure per igual el ginecòleg la curació d'un quist ovàric, com l'estudi de la peculiar biologia de la dona, per a informar en la legislació, en l'evolució política a ella referent, que ningú no ho ha de fer amb més autoritat que un vertader ginecòleg; per a pro-

curar-li les possibilitats més adients, en fi, per a vertebrar-la com més perfectament possible a la collectivitat.

D'entre les publicacions de Fargas Raymat i que al final inserim, la major profunditat l'assoleixen les referents a Fisioteràpia ginecològica. En 1917 apareix la tercera edició del "Tratado de Ginecología" del mestre Fargas, i el seu fill fa constar respectuosament que res no ha variat de l'anterior edició, sinó sols afegit un apèndix referent a Fisioteràpia ginecològica. Aquest treball, la tesi doctoral sobre "Roentgenoterapia de los fibromiomas del útero" i que va ésser premiada amb "sobresaliente", i les comunicacions als II, III y IV. Congrés de Metges de Llengua Catalana revelen un coneixement molt complet d'aquesta branca de la Ginecologia, en aquells anys tan discutida. Com que era ginecòleg i no altra cosa, no es va sentir inclinat a renunciar a posicions quirúrgiques que, sens dubte, li eren més plaents i proclamà l'eficàcia de la roentgenoteràpia dels fibromes, dintre, naturalment de les seves indicacions i de la mateixa ràdioteràpia profilàctica i curativa del càncer de l'úter, si bé continuant adicte a la cirurgia del càncer operable, criteri que després de passats catorze anys s'ha fet mol general.

En 7 de juny de 1925 ingressava a la nostra corporació amb el tema "Trastornos menstruales y hemorragias de origen sifilítico en la mujer", que va ésser contestat pel nostre digníssim actual vicepresident i exquisit company En Jaume Peyrí. Ambdós discursos són de gran interès acadèmic. El de recepció, sens dubte, és l'estudi més complet que coneixem de la matèria. Per localització directa, i indirecta esclerovascular, neurodistròfica i dishormonal, la lues pot desmarxar l'aparell genital femení; el més important clínicament es refereix als trastorns de la intensitat, facilitat i ritme menstruals; un grup de dismenorrees, menorràgies, atàxia menstrual poden ésser despitades amb bon criteri i obtenir-ne la curació amb tractament bàsic, allà on fracassen les petites intervencions conservadores i on seran llastimosament desproporcionades les mutilants o la fisioteràpia radical.

Això, dit en una època en què la Ginecologia es va polaritzar en truculències terapèutiques, parla molt en favor de la bondat, honradesa i bon sentit que informaven l'exercici de la carrera d'en Fargas Raymat, virtuts ben heretades, segons va glossar oportunament i mestrívolament En Salvador Cardenal. Sens dubte un tema florit i abstracte o un altre de cirurgia que conreuava amb màxima afició i excepcional habilitat, haurien estat altres tants discursos d'entrada més brillants per ell, però menys eficaços, si pensem en l'interès general. Així mateix ho va comprendre el Prof. Peyrí, que el contestà des dels cims del pensament, on té la seva perenne estada per a no devallar mai als estrats de la vulgaritat, vigoritzant en el discurs del seu apadrinat l'endocrinitis crònica de la lues congènita i afegint observacions de terciarisme uterí que poden donar lloc a confusió amb càncer i el criteri a seguir en el diagnòstic diferencial.

L'abundosa producció de Fargas Raymat té més mèrit si es considera que no era un contemplatiu, sinó un home de lluita que pel seu sol mèrit s'havia creat una vasta clientela. Dic pel seu sol mèrit perquè si és cert que no s'hereta una clientela de metge, encara s'hereta menys quan aquest és especialista.

Però de totes les activitats desplegades per Fargas Raymat, la que més

esforç representa és la preparació a càtedra en 1918. Un alemany que em sentís quedaria astorat, perquè allí la preparació a càtedra és un problema de continuïtat en funció d'estudi i de probitat; però aquí és un procés tensiu que culmina en l'oposició, símbol de totes les virtuts i de tots els defectes de la raça; una commoció que ha invalidat físicament a molts i que demostra, en altres, haver eixugat per sempre les deus del seu saber; quedant, venturosament, bon nombre que han superat aquesta prova d'indiscutible noblesa, però també de sort i de tortura. Jo era, també, opositor amb ell i vaig poder comprovar la seva intensa preparació i la seva impertorbable i proverbial "gentleness". Puc dir, però, davant d'ell si m'escolta, que quant al segon no em va deixar enrera.

El 7 de juliol de 1925, al mes, dia per dia, del seu ingrés a aquesta corporació i després de breu malaltia, va finir, als 32 anys l'eminent ginecòleg i acadèmic Miquel Fargas Raymat, aterrant-se així una existència de ja grans realitats i de més grans promeses. Poc temps s'hagueren d'enyorar l'aimant pastor i l'ovella preferida.

Una venerable família, entre nosaltres tan digníssimament representada pel company Salvat Espasa, model i sostenidora dels més purs costums catalans, gemega encara pel pes d'una dissort que té les magnituds d'un drama. En nom de l'Acadèmia, que sent avui renovada l'aflicció per la pèrdua de Fargas Raymat i del seu pare, membres tan distingits, jo, l'últim de tots en mereixements, ofereixo el testimoni de profund condol.

BIBLIOGRAFIA

- En 1913.—Causas de la escasa natalidad en Barcelona (Gaceta Médica Catalana).
- En 1914.—Quistes de ovario y peritonitis tuberculosa; diagnóstico diferencial. (Sociedad de Pediatría de Barcelona)
- En 1914.—Psico-neurosis de origen genital en la mujer (Gaceta Médica Catalana).
- En 1915.—Perforación espontánea del útero por neoplasia (Revista Terapia).
- En 1916.—Tres casos de Estenosis medio-gástrica (Revista Terapia).
- En 1916.—Resultados inmediatos de la radiumterapia en algunas afecciones ginecológicas de naturaleza maligna (Revista de Medicina y Cirugía).
- En 1916.—Embarazo ectópico coexistiendo con embarazo uterino (Revista Española de Obstetricia y Ginecología).
- En 1917.—Tesis de doctorado sobre Roentgenterapia de los fibromiomas del útero.
- En 1918.—Las radiaciones en Ginecología (Tratado de Ginecología, 3.ª edición).
- En 1919.—Radiumterapia del cáncer del útero. (Segundo Congreso de Médicos de Lengua Catalana.)
- En 1919.—Degeneración quística de un fibromioma gigante del útero. (Revista de Medicina y Cirugía.)

En 1919.—Gran tumor de la transcavidad de los epiplones. (Revista de Medicina y Cirugía.)

En 1921.—Estado actual de la radiumterapia del cáncer del útero. (Tercer Congreso de Médicos de Lengua Catalana.)

En 1922.—Cuando y cómo debe intervenirse en un caso de aborto incompleto. (Anales de Ciencias Médicas.)

En 1923.—*Histerectomía vaginal por fibroma esfacelado; laparotomía por hemorragia interna; complicaciones; curación* (Revista de Ciencias Médicas).

En 1923.—Embarazo complicado con tumores de origen uterino o anexial. (Cuarto Congreso de Médicos de Lengua Catalana.)

En 1923.—Estado actual de la radioterapia profunda de los fibromiomas uterinos. (Cuarto Congreso de Médicos de Lengua Catalana.)

En 1924.—Ileus tardío post-operatorio por vólvulo intestinal. (Revista de Medicina y Cirugía.)

En 1925.—Trastornos menstruales y hemorragias genitales de orden sifilítico en la mujer. Discurso de recepción en la Academia de Medicina.